

סימן יט

לפשטו ולעשות בו ציצית ולברך כשחוזר ולבשו
אף שלבשו תיכף, עיין בזה לעיל סימן ח' אות
כ"ד.

הט"ל ציצית בבגד שיעודו לא ללבישה,
ועתה רוצה ללבוש

ההבדל בין ברכה על מזוזה לציצית

ב. מ"ב סק"ד: וה"ה במזוזה דקימ"ל חובת
הדר היא, אין לברך על המזוזה רק כשהוא
נכנס לדור בהבית תיכף ומיד, דאז הוא ממש
דומיא דעטיפה וכו'. ואף⁵ אם אין נכנס לדור
שם בפועל, אלא מכניס כלי ביתו ותשמישיו,
כבר נתחייב במזוזה ויכול לקבוע מזוזה בברכה,
אך ימנע⁶ מלקבוע מזוזה כשעדיין אין ברעתו
ליכנס לדור שם או להכניס כלי תשמישו אע"פ
שהדירה גמורה ומוכנה למגורים.

וכיון שכלי תשמישיו כבר מחייבים במזוזה,
לכן אף⁷ אם יוצא מביתו לזמן ממושך אינו
מתחייב שוב בברכה כשחוזר לביתו, כפי

א. סעי' א', שו"ע: ציצית חובת גברא הוא
ולא חובת מנא, שכל זמן שאינו לובש הטלית
פטור מציצית. ויש¹ שלמדו על פי כלל זה,
שאם יטיל אדם ציצית בבגד כשאין בכוונתו
כלל בשעת הטלת הציצית ללבוש לשם כסות
ולבוש החייב בציצית, וכגון שמטרת הבגד
לתחפושת², או להציגו על דמויות אדם, או
להשתמש בו³ כעין חופה ותו לא, אם לאחר
מכן ימלך בדעתו ללבוש לשם מצות ציצית
יצטרך⁴ להתיר הציציות ולהטילן שוב לשם
מצוה, דאל"כ יש בו משום פסול ד'תעשה ולא
מן העשוי.

מ"ב סק"ג: ואם נפסקו אחר שלבשו צריך

יט - 1. שו"ת רבבות אפרים ח"ד סי' ט"ו בשם חכ"א, והיינו אפילו באופן שקשר הציציות בכוונה לשם
מצות ציצית, דאל"כ בלא"ה יש חשש פסול, עיין לעיל סי' י"ד אות ד', ואפשר דבדוגמאות דלהלן אפילו
בסתמא הוי בכוונה הפכית דאינו רוצה לשמה. 2. וכדלעיל סי' י' אות י"ב דבגד המיועד לתחפושת
גרידא אין עליו חובת ציצית. 3. ומה שחידשו לאחרונה חידשו טלית גרולה מאד בממדיה כדי לשמש
בה לחופה ביכל הנערים' שבשמחת תורה, ועקב ממדיה הגדולים אינה ראויה לעטיפת אדם, וכבר כתבו
הפוסקים (ע' לעיל סי' י' אות ו') שאין עליה חיוב ציצית כלל, וא"כ לא חל עליה קדושת ציצית ואין זה
אלא כבגד בעלמא הפרוס מעל ראש האנשים, אמנם אה"נ אין צריך לחופה זו טלית של מצוה דזוקא.
4. וכעין זה לעיל סי' י"ח הערה 4 לענין ט"ק המיועד לשינת לילה ורוצה ללבוש ביום. 5. ס' מזוזות
ביתך (להגר"ח קניבסקי שליט"א) סי' רפ"ו סקע"ח, אולם כבר העיר בס' שיח הלכה הכא דעפ"י דברי
הגרע"א (דלהלן) משמע שכלי תשמישו אינם מחייבים עד שיכנס לדור שם. 6. לחשוש לדברי המג"א
המובא במשנ"ב הכא שאין חובה כל זמן שלא דר שם, ואם קובע המזוזה כל זמן שלא דר שם (או הכניס
כלי תשמישו) לא יברך - ברכת הבית שער ג"ט אות ב', אמנם חידושו של המג"א שכשאחר כך כשבא
לדור שם והמזוזות כבר קבועות יברך "אקב"ו לדור בבית שיש בו מזוזה" חלקו כל האחרונים, דא"א לחדש
טופס ברכה שלא נזכרה בש"ס וראשונים, עיין ברכ"י ומו"ק וכה"ח סק"ג, ושו"ת הר צבי ח"א סי' י"ח ועוד
רבים. 7. שו"ת מהרש"ג ח"א סי' נ"ז, הגרי"פ בהג' לספר המצוות, ומתרגים בזה תמיהת הגרע"א
בתשובותיו סי' ט' (המזכר במשנ"ב הכא) מדוע לא יצטרך אדם לברך כשחוזר לביתו מעסקיו ומאי שנא
מציצית שפשטו והפסיק הפסקה גמורה שחייב לברך שוב, וגם מזוזה חובת הדר הוא ולא חובת הבית,
וכן בסוכה מברך בכל פעם שנכנס אליה לאחר הפסקה גמורה, וע"ע במקור חיים ובברכ"י ומור וקציעה
הכא ומגן גיבורים וכה"ח סק"ג ועוד אחרונים בישוב הדברים לחלק בין ציצית למזוזה דגמר העסק במצוה
היא קביעותה משא"כ טלית מתעטף בה מחדש, ובסוכה לא סגי ליה ולא ישב בסוכה כשרוצה לאכול
או לישן, משא"כ מזוזה אם ירצה יוכל לדור בקביעות בבית שאין עליו חיוב מזוזה כגון שאין שם משקופים
וכדו'.

שמתחייב בטלית, שהרי השאיר שם את כלי תשמישיו.

אמנם אם עובר דירה, ובדירה החדשה יש שם כבר מזוזות קבועות מהדייר הקודם, מהנכון⁸ שיוריד המזוזות מהדלתות, ויעשה הפסקה⁹ גמורה (וטוב¹⁰ שיברוק אז את כשרותם), ויחזור ויקבעם בברכה.

ללבוש טלית שאין בו ציצית לראות אם טוב למדתו

ג. סעי' ב', מ"ב סק"ה: מוכרי הבגדים שלובשים ומכוונים להראות לקונים מדתן פטורים, ואם לובש אותן להעביר בזה את המכס אפשר דחייב בציצית כמו גבי כלאים. והוא במג"א (סק"ב). וכתב בלשון אפשר מחמת שני סיבות. א. דגם¹¹ בכלאים מצינו (ביו"ד סימן ש"א סעי' ו') פלוגתא בראשונים ובפוסקים אם יש איסור בלובש כשכוונתו כדי להעביר את המכס. ב. אף להסוברים דבכלאים אסור, אפשר דלענין

ציצית אין איסור, ד'כסותך'¹² אמר רחמנא, דהיינו שלובש הבגד לשם הנאת לבישה להגן מקור או חום כמשמעות ענין 'כסות', וכאן אין כוונתו אלא להבריח המכס ואין בו הנאת לבישה, ומאידך יש לומר שמכלל¹³ מקום נהנה בזאת הלבישה ומתכוין הוא לכך שעל ידי זה אין נוטלין ממנו מכס.

ואכן למעשה נחלקו דיעות הפוסקים¹⁴ לכאן ולכאן לענין הלובש לשם להציל מן המכס אם חייב בציצית, אבל הלובש כדי להראות¹⁵ לקונים מדתו לדברי הכל פטור מן הציצית, כאמור במשנ"ב.

והקונה טלית או ט"ק, ורוצה ללבוש לראות אם טוב למדתו אין¹⁶ בזה חשש אע"פ שעריין לא הוטלו בו ציציות, וכן הלובש¹⁷ על מנת להראות וללמד לאחרים סדר עטיפת טלית וכיוצא¹⁸ פטור מציצית, ולכן גם בטלית מצוייצת, אם לובשו לאחד מהמטרות הנ"ל לא¹⁸ יברך על לבישתו או עטיפתו.

8. לחשוש לשיטת המג"א והגרע"א, וכ"כ בברכת הבית שם, וע"ע שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' א'. 9. ועיין לעיל סי' ח' אות כ"ג בענין שיעור ההפסקה גמורה, והכא קיל טפי אף שלא עבר לילה בצירוף דעת המג"א והגרע"א. 10. ברכת הבית שם. 11. אורח נאמן סק"ה, תורת חיים סופר סק"ג, בית ברוך על חיי"א כלל י"א סקי"ח. 12. ס' חתן סופר שער הגדילים והכלאים סי' י"ח, כה"ח סק"ה בשם ערך השלחן. 13. לשון שו"ע הרב סעי' ג'. 14. בא"ר סק"א פטר בהחלט וכן כתבו בתו"ח וכה"ח שם, ומאידך בשו"ע הרב שם אסור בהחלט, ובחיי"א כלל י"א סעי' ב' כותב כהמג"א בלשון שאפשר. 15. לשון זה המובא במשנ"ב מקורו בשו"ע הרב ובחיי"א שם, אמנם במג"א עפ"י התוס' (נדה ס"א:) וכן בשאר כל הפוסקים כתבו בלשון "מוכרי הבגדים שלובשים הבגדים ומכוונים להראות לקונים פטורים", ולכאן אין הכוונה להראות מדת הבגד גרידא, אלא עצם הבגד מראהו וחזונו ושעומד בטוב על גוף האדם וכדו' (וכורך שמצוי כהיום שהמוכרים מניחים ומלבישים בגדים על דמויות אדם) שבכך טיב הבגד נראה יותר ומושך עין הקונים, ועם כל זה פטור מן הציצית כיון שהמוכר אין לו הנאת לבישה אמנם לפי"ז יהיה קשה מאד להבין ההבדל בין מוכרי בגדים למבריח מן המכס, ואפשר דלכן דייק בשו"ע הרב להוסיף על דברי המג"א 'להראות מדת הטלית', שבזה הלבישה אינה כ"כ הכרחית, ועכ"פ אין הנאת לבישה כלל, ואינה אלא כדי להקל ולעמוד על המדה המדויקת של הבגד, ולכן מובן לשיטתו שבהברחת המכס שזקוק בהכרח ללבישה ונהנה מזה (שרק באופן שלובש בו נפטר מן המכס) חייב בציצית. 16. שו"ת שבט הקהתי ח"ד סי' ג' דדמי ללובש להראות מדתו לקונים, ואף שכבר קנאו והוא שלו אין חשש, דאין הלבישה לשם הנאת הלבישה. 17. עוד יוסף חי (להבן איש חי) פ' בראשית אות ב'. 18. בית ברוך על החיי"א שם, ויש לעיין באחד שמתעטף בטלית בשבת שלא בעת התפילה ובמטרה כדי שיוכל להחזירה לביתו כי המקום שנמצא שם אין מוקף בעירוב וכגון בימים חמים שאין לו כלל הנאת לבישה, וגם אין כאן מטרה לשם מצוה כי הרי לבוש בט"ק ואין עכשיו עת תפילה (ומצד טלטול ברשוה"ר אין חשש כמב' בשו"ע סי' ש"א סעי' ל"ו ומשנ"ב שם ס"ק קל"ב דכיון דדרך מלבוש הוא א"צ שום הנאת לבישה), ועפ"י הפוטרים מברכה